

ROZWÓJ JAKO RUCH SPOŁECZNY

Seria

WYKŁADY Z SOCJOLOGII

Redaktor naukowy: Piotr Sztompka

tom 9

Prezentujemy Państwu dziewiąty tom *Wykładów z Socjologii* ujmujący tematykę ruchów społecznych w kontekście rozwoju zrównoważonego. Seria powstaje nie tylko z myślą o ułatwieniu nauki studentom socjologii i innych kierunków nauk społecznych, lecz także z potrzeby systematycznego opisu współczesnych społeczeństw i na tym tle społeczeństwa polskiego.

Wykłady otworzyliśmy tomem przedstawiającym zagadnienia socjologii struktur społecznych autorstwa Henryka Domańskiego (Warszawa 2004, wydanie poprawione 2007). Krzysztof Gorlach tom drugi poświęcił socjologii wsi i obszarów wiejskich. Edmund Wnuk-Lipiński w tomie trzecim omówił problemy socjologii życia publicznego. Tom czwarty, autorstwa Bohdana Jałowieckiego i Marka S. Szczepańskiego, to propozycja socjologicznego spojrzenia na miasto i przestrzeń. Tom piąty to *Socjologia kultury* Mariana Golki. Tom szósty zawiera wykład podstaw statystyki dla socjologów autorstwa Grzegorza Lissowskiego, Jacka Hamana i Mikołaja Jasińskiego. Siódmy tom zatytułowany *Socjologia problemów społecznych* napisał Krzysztof Frysztacki. Ósmy tom to pierwsze w literaturze polskiej całościowe ujęcie socjologii muzyki.

Podręczniki kierujemy nie tylko do studentów, lecz także do polityków, dziennikarzy i wszystkich światłych obywateli pragnących poszerzyć swoją wyobraźnię socjologiczną, tak niezbędną dla świadomego uczestnictwa w nowoczesnym społeczeństwie demokratycznym.

Grzegorz Foryś
Krzysztof Gorlach

ROZWÓJ JAKO RUCH SPOŁECZNY

Wykłady
o ruchach społecznych
i rozwoju zrównoważonym

Wydawnictwo Naukowe Scholar

Seria Wykłady z Socjologii, t. 9

Redaktor naukowy serii:
prof. dr hab. Piotr Sztompka

Recenzje:
dr hab. Piotr Matczak, prof. UAM
prof. dr hab. Piotr Sztompka

Redakcja i korekta:
Joanna Stryczyk

Projekt okładki:
Katarzyna Juras

Copyright ©2023 by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji
Edukacji Narodowej w Krakowie

ISBN: 978-83-67450-07-2

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)
Wydrukowano w Polsce

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział I. Teorie ruchów społecznych	17
Skąd się wzięły ruchy społeczne?	17
Ruch społeczny – istota zjawiska	23
Korzenie koncepcji ruchów społecznych	30
Zmiana myślenia o ruchach społecznych – od emocji do kalkulacji	46
Ruchy społeczne, mobilizacja zasobów i polityka	55
Protest i polityczność ruchów społecznych	66
Cykle protestu, struktura możliwości politycznych i inne uwarunkowania protestów	71
Nowe ruchy społeczne?	82
Rozdział II. Dynamika ruchów społecznych – polityka, państwo i demokracja	103
Polityka sporu – w stronę większej podmiotowości ruchów społecznych	103
Ekstremalna polityka sporu: ruchy społeczne i rewolucja	116
Ruchy społeczne i demokracja	139
Słabości demokracji, czyli miejsce dla aktywności ruchów społecznych	151
Demokracja i rozwój w sensie wąskim	160
Rozdział III. Drogi do koncepcji rozwoju zrównoważonego	164
Punkt wyjścia	164
Koncepcja stadiów wzrostu ekonomicznego Walta A. Rostowa	169
Reakcje na koncepcję Rostowa	174
Koncepcje globalizacji – ujęcia syntetyczne	176
Koncepcje globalizacji – ujęcia selektywno-analityczne	196
Przejsście do rozwoju zrównoważonego	218
Rozdział IV. Koncepcja rozwoju zrównoważonego	220
Punkt wyjścia, czyli koncepcja Rostowa raz jeszcze	220
Nowa ścieżka rozwoju, czyli nie tylko wzrost gospodarczy	222
Pogłębiona krytyka koncepcji modernizacji	230

Idea modernizacji w XXI wieku	232
Meandry refleksji nad środowiskiem naturalnym w kontekście koncepcji rozwoju	233
Droga do koncepcji rozwoju zrównoważonego	239
Co to jest rozwój zrównoważony? Definicje i spory po raz pierwszy	247
Co to jest rozwój zrównoważony? Definicje i spory po raz drugi	255
Czy i jak mierzyć rozwój zrównoważony – podejście defensywne (pierwsze)	278
Czy i jak mierzyć rozwój zrównoważony – podejście ofensywne (drugie)	285
Wnioski, czyli powrót do teorii ruchów społecznych	293
 Rozdział V. Rozwój jako ruch społeczny – mechanizmy rozwoju zrównoważonego w dobie współczesnej	295
Koncepcja Amartyi Sena dotycząca rozwoju jako drogi do wolności	295
Koncepcja rozwoju kontestowanego Philipa McMichaela	302
Alternatywne koncepcje demokracji – demokracja deliberacyjna i nowe możliwości dla ruchów społecznych	306
Ruch społeczny zaangażowany w rozwój – egzemplifikacje empiryczne po raz pierwszy	309
Koncepcja pola wieloorganizacyjnego – egzemplifikacje empiryczne po raz drugi	316
 Zakończenie	322
 Bibliografia	329
 Spis boksów	346
 Indeks nazwisk	348